

Правни основ чини члан 13. ст. 1., ст. 3., ст. 4. и ст. 5. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("Сл. гласник РС", бр. 10/2013, 142/2014, 103/2015, 101/2016, 35/2023 и 92/2023), члан 32. ст. 1 тачка 6 Закона о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС" бр. 129/2007, 83/2014 - др. закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018 и 111/2021 - др. закон) и члан 39. ст. 1 тачка 6 Статута града Сомбора ("Службени лист града Сомбора" бр. 2/2019).

ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА ПРОГРАМ ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА 2024. ГОДИНУ ЗА ГРАД СОМБОР

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Сомбор и његов атар су на дну басена некадашњег Панонског мора, омеђени на карти Европе са 16° 31' и 17° 06' 30" источне географске дужине и 46° 34'15" и 46° 03' 20" северне географске ширине. Са истока атар је омеђен Телечком висоравни, западну границу чини река Дунав, делећи га од Хрватске, на северу се граничи са Мађарском, а на југу је отворен према унутрашњости Србије. Просечна надморска висина сомборског атара је 90 м. 175 км југоисточно од Сомбора налази се Београд, 223 км северно је Будимпешта, а 345 км према северозападу је Беч. Град Сомбор простире се на укупној површини од 1.216 км² а према утврђеној процени средином 2022. године има укупно 71.094 становника. Састоји се од градског насеља Сомбор са 14 салашких насеља, која су посебна особеност овога краја, укупне површине 289 км² и 47.623 становника, и још 15 насељених места, укупне површине 927 км². Град Сомбор налази се на крајњем северо-западу Републике Србије. Територија града се граничи са суседним државама Републиком Хрватском и Републиком Мађарском. Западна граница, према Републици Хрватској још није утврђена, јер је граница била дефинисана матицом Дунава. Како је током времена Дунав мењао своје корито, а граница задржана на првобитној траси, тако се она само делимично поклапа са данашњим коритом Дунава. Северна граница града Сомбора је према републици Мађарској. Источна граница града Сомбора је према општинама Суботица и Бачка Топола, југоисточна према општини Кула, а јужна и југозападна према општинама Озаци и Апатин. Неколико опредељујућих чинилаца чине територију Града Сомбора привлачном за стране инвестиције. На првом месту је близина граница (око 25 км) Републике Хрватске и Републике Мађарске (око 28 км). Територија Града Сомбора граничи се са Коридором 7 тј. реком Дунав. Коридор 10 удаљен је 60 км од града Сомбора. Резерват биосфере "Мура-Драва-Дунав" делом се налази и на територији Града Сомбора. Резерват биосфере "Бачко Подунавље" уписан је на УНЕСЦО листу резервата биосфере, у оквиру програма "Човек и биосфера" којим се промовише концепт одрживог развоја. У оквиру Бачког Подунавља налази се специјални резерват природе "Горње Подунавље", који представља једну од последњих оаза изворне природе Паноније, некада распрострањених ритова, бара и мочвара у Подунављу, који су данас услед мелiorативних и хидротехничких захвата сведени на уске фрагментарне појасеве уз реку. Подручје је сложени мозаик различитих екосистема (барских, мочварних, водених, ливадских, жбунастих, шумских) који чине јединствену целину о чему говори тесна повезаност станишта, заједница, популација и екосистема са бројним прелазним типовима. Резерват представља огроман туристички потенцијал Града Сомбора. Територију града Сомбора карактерише изразито равничарско подручје од реке Дунав на Западу и у централном делу и благо нагнуто (заталасано брежуљкасто) подручје са Телечком висоравни на истоку, са просечном надморском висином од 90 м. Град Сомбор је смештен између Паневропских коридора 7 и 10. Паневропски друмски коридор 10, који је од Сомбора удаљен око 60 км, повезују регионалне друмске и железничке саобраћајнице са међународним речним пристаништем и царином код Бездана на коридору 7 - река Дунав. Коридор 7 на подручју града Сомбора заузима дужину од 25 км.

	Град Сомбор	Западнобачка област	Регион Војводине
Укупан број насеља	16	37	467
Број градских насеља	1	4	52
Број осталих насеља	15	33	415
Просечна величина насеља у км2	76,00	67,24	46,26
Број катастарских општина	17	37	446
Просечна величина катастарске општине у км2	71,53	67,24	48,22

Природни услови и животна средина: Рељеф и земљиште: У геоморфолошком погледу терен Града Сомбора је разноврстан јер су, од истока према западу, заступљени следећи геоморфолошки облици: лесна зараван, лесна тераса и алувијална равна Дунава са алувијалном терасом (виши део) и инундационом равни (нижи део). Највиши облик је лесна тераса (око 120 м, а најнижа инундациона равна чија висина пада и до 76,00 м). Осим поменутих основних рељефних облика присутни су још: лучна удубљења, речне долине, предолице и пешчани брежуљци на лесној тераси и дине, интерколинске депресије, предолице и долови на лесној заравни. Таложње седимената на овом простору је вршено од половине палеозоика, а каснијим набијањем је тај процес прекинут и вршен по мањим басенима: Панонском, Црноморском, Домијском и др. Касније, појавом Дунава и формирањем његовог тока је започето и извршено отицање Панонског мора, када и настају фазе нашоња флувијалног материјала и навејавање солских наслага. Најинтензивније навејавање је вршено у Леденом добу када су формирани данашњи слојеви. Престанком Леденог доба настаје алувијална фаза формирања наслага. Територија Града Сомбора је врло разноликог педолошког састава и заступљено је мноштво типова и подтипова земљишта. Чернозем је најплоднији тип који располаже великом порозношћу, повољним водним и ваздушним режимом, повољним садржајем хумуса (4-6%, тј. 40-50 цм горњег слоја) и са својим подтиповима заузима највећу површину на територији Града. Ту су: карбонатни и бескарбонатни чернозем, песковити, деградирани, заслањен и слабо заслањен чернозем. Други по значају је тип ливадске црнице која је настала дејством подземних вода. Нешто је мање плодности од претходног типа, а појављује се у више подтипова: деградирана, картонатна итд. Трећи тип је ритска црница настала дужим деловањем подземних вода и елиминацијом њиховог утицаја се претвара у плодно земљиште. Категорију неплодних типова чине слатине са подтиповима: солоњец, солончак и солођ. Следећа категорија је алувијално земљиште развијено поред речних токова и као последица плавања непосредне околине реке. Глиновито земљиште се ствара распадањем минерала у песку и представља најнеплодније земљиште. Од укупне површине Града Сомбора 82,65% чини пољопривредну површину, што представља значајан потенцијал за даље интензивирање пољопривредне производње. Хидрографија: Територију Града Сомбора тангира река Дунав и кроз њу пролазе канали Бездан-Врбас и Дунав-Тиса - Дунав, деоница Бездан-Српски Милетић, што пружа могућности интензивног водног саобраћаја. Регионално пристаниште се налази јужно од Сомбора на каналу Бездан - Врбас. Река Дунав је уједно и главно хидрографско обележје територије Града Сомбора, са својим меандрима, многобројним рукавцима, барама, адама и ритовима. На основу важнијих хидролошких параметара Дунав је кроз нашу земљу подељен на пет сектора. На подручју Града Сомбора налази се први. Неуједначено и неуређено корито Дунава, на највећем делу овог сектора одражава се у различитим ширинама корита за малу и велику воду. Ширина корита варира између 380 и 760 м. Ове варијације проузрокују и различите дубине, које се крећу у границама између 4, 7 и 12,6 м у односу на средњи водостај. На сектору од Бездана до Вуковара средње брзине тока су 0,81 м/с, а максималне су просечно 1,40 м/с. Према расположивим подацима о максималним и минималним водостајима Дунава може се изнети оцена о релативно плитком кориту Дунава у делу његовог тока уз територију Града Сомбора. Анализом изложених карактеристика реке Дунав може се закључити да ова река има велики позитиван утицај на развој привреде овог краја у погледу водног саобраћаја, мелиорације, лова, риболова, туризма и слично. Подручје града Сомбора пресеца већи број канала. Главне канале чине: Бајски канал (канал Баја-Бездан), канал Пригревица - Бездан, део канала Оџаци-Сомбор и део канала Врбас-Бездан, као и хидротехнички објекти: преводница Бездан и Сомбор, црпне станице Бездан I и II, водозахватна устава Бездан, устава Српски Милетић и сигурносне уставе Шебешфок и Чешка Ђуприја. Поред тога, постоји велики број мањих канала који служе за одводњавање и наводњавање пољопривредних површина. Велики бачки канал представља

главну артерију читавог хидросистема у Бачкој. Он спаја Дунав код Бездана са Тисом код Бечеја. Дужина канала износи 118 км. Преводница Бездан и преводница-устава Шебешфок, као и део канала Баја-Бездан, биће обновљени и ревитализовани средствима Европске уније, у склопу програма ИНТЕРРЕГ ИПА, прекогранична сарадња Мађарска-Србија. Климa: Климa је умерено-континентална са средњом годишњом температуром од 12,3°C, средњом температуром најхладнијег месеца (јануар) 2,0°C и средњом температуром најтоплијег месеца (јул) 25,1°C. Умереност климе се огледа у тежњи да се минималне температуре помере на фебруар, максималне на август. Јесен је топлија од пролећа за 0,6°C. Средња годишња влажност ваздуха је 71%, а средња вредност највлажнијег месеца (децембра) је 88%. По годишњим добима, највећа влажност је зими (86,8%), а у току дана највлажније је јутро. Облачност је највећа у децембру (76%), а најмања у августу (38%), док је просечна годишња облачност 47%. Падавине су важан елемент климе и манифестују се у годишњој количини од око 614 мм. Највише падавина се изручи зими 178,7 мм, а најмање у лето 129,0 мм. По месечним количинама истиче се јун (69,6 мм) и јул (68,4 мм), а најмање падавина је у марту 31,5 мм. Просторно, смањује се количина падавина од запада према истоку. Облици излучивања су киша, снег и град. Магла је облик који се јавља чешће у хладнијем периоду године (децембар 7,5 дана), а ретко у топлијем делу године. Годишњи број магловитих дана је 34,4. Ветровитост је битан фактор климатских збивања. Укупна годишња ветровитост је 883%, а тишине су 117%. Најучесталији ветрови су из северозападнoг (175 %) и северног (173 %), а најређи су из јужног (70 %) и југозападнoг (75 %) правца. Тишине су најчешће у августу, а најређе у фебруару. Јачине ветрова су од 1,8 м/с у септембру и октобру до 2,8 м/с у априлу. Флора и фауна: Једно од основних обележја флоре и фауне чини испреплетеност екосистема: водених, барско-мочварних, ливадских и шумских, који заједно граде један велики мозаик различитих вегетацијских форми. Такође, на подручју Горњег Подунавља изузетно је изражена појава микрорељефности, што чини да и најмање разлике у надморској висини узрокују развој и опстанак различитих врста. У прилог томе говори чињеница да је читаво флористичко богатство овог подручја "сабијено" у изузетно малом висинском опсегу (80 - 88 м). Због тога свака, па и најмања промена морфологије терена условљава сукцесију настајујуће флоре, што је нарочито уочљиво када су антропогени утицаји у питању. Те, људском оку наизглед неприметне промене, касније ланчано врше утицај на читав живи свет Горњег Подунавља, трајно мењајући његов изворни, ритски карактер. У изузетном флористичком богатству Горњег Подунавља, доминантан утицај има његова дендрофлора тако да половину свих површина чине шумски екосистеми. Најзначајније врсте су храст лужњак (*Quercus robur*), бела топола (*Populus alba*), црна топола (*Populus nigra*), бела врба (*Salix alba*), пољски јасен (*Fraxinus angustifolia*) и вез (*Ulmus laevis*). Ове врсте граде еколошки вредне аутохтоне шумске заједнице, често називане и ритске шуме. Проблем отежаног природног обнављања шума, свеприсутан на овим просторима, премоштава се вештачким допуњавањем од стране човека, што доводи до увећања нивоа учешћа аутохтоних врста до процента прописаног десетогодишњим Програмом конверзија алохтоних у аутохтоне шуме направљеним у сарадњи са Покрајинским Заводом за заштиту природе. На територији Сомбора постоје следећа заштићена природна добра: стабло Маклуре (*Maclura pomifera*) - природни споменик на путу Сомбор- Бездан, мешовита састојина храста лужњака и беле тополе (Каландош) - строги природни резерват Змајевац, мешовита састојина храста лужњака и јасена (Казук) - строги природни резерват код Кнежевих винограда, мешовита састојина храста лужњака, беле тополе и бреста (Сига) - строги природни резерват код Бачког Моноштора, мешовита састојина храста лужњака и црне тополе (Сига) - строги природни резерват код Бачког Моноштора, мешовита састојина храста лужњака и бреста (Сига) - строги природни резерват код Бачког Моноштора, мешовита састојина храста лужњака и граба (Карапанца) - строги природни резерват код Дража, висока састојина храста лужњака - строги природни резерват код Бачког Моноштора, висока састојина храста лужњака (Козара) - строги природни резерват код Бачког Моноштора, висока састојина храста лужњака (Казук) - природни споменик - редак примерак биљног света код Кнежевих винограда, висока састојина храста лужњака и црне тополе (казук) - природни споменик код Кнежевих винограда, састојина беле тополе (Казук) - природни споменик код Кнежевих винограда, састојина храста лужњака и беле тополе (Сига) - природни споменик код Бачког Моноштора, висока састојина храста лужњака (Каландош) - природни споменик код Змајевца, пребежиште орла белорепана и црне роде - научно истраживачки резерват у оквиру Горњег Подунавља, Горње Подунавље - специјални резерват природе, рогови европског јелена (*Cervus elaphus*) - природни споменик код Шушњара, парк "Алекса Шантић" - природни споменик вртене архитектуре и Шмагуц - Сига - Каландош (део Моношторског рита) - строги природни резерват. По званичним подацима из јуна 2018. године, добијених од РЗС, што се тиче површина под шумом, у граду Сомбору је стање на крају 2020. године евидентирано 7.586 ха или процентуално 6,00% површина под шумом у укупној површини којом располаже јединица локалне самоуправе. Посечена дрвна маса је била

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Према процени рађеној средином 2022. године, Град Сомбор има 71.094 становника. Просечан број чланова домаћинства је 2,39 по подацима РЗС из 2022. године, а густина насељености је 58/км². Укупна стопа живорођене деце на територији града Сомбора по подацима РЗС из 2022. године износила је 8. Стопа природног прираштаја је износила -13 по подацима РЗС из исте године. Према званичним подацима РЗС из 2021. године, у граду Сомбору има 57,25% градског и 42,75% руралног становништва. Старосна структура становништва: У Граду Сомбору, према званичним статистичким подацима из 2022. године, живи 48,48% мушкараца и 51,52% жена од укупне популације. Од укупног броја становника највећи део представљају житељи самог Града (урбано становништво 57,25%), док остатак становника чини сеоско (рурално) становништво (42,75%). По подацима добијеним од РЗС из 2022. године становништво града је старачко јер је 16% становника млађе од 17, а 25% становника је старије од 65 година. Просечна старост становништва је 46 година, с тим што су житељи на селу нешто старији од истих у граду, док је индекс старења 184. Највећи број становника се налази у старосној групи од 18 до 64 године (59%). Популациони трендови показују да мушки део популације остаје и привређује у сеоском домаћинству, док женски део тежи урбаним срединама и пресељава се у град. Полна структура становништва: По последњем попису становништва из 2011. године, као и по последњим подацима РЗС из 2022. године, у Граду Сомбору број женског становништва је већи од броја мушког становништва. Од укупног броја становника од 71.094 у Сомбору живи 36.624 женског и 34.470 мушког становништва. Структура становништва према полу у граду Сомбору је скоро једнака и број мушкараца и жена је приближно исти, мушкараца има 48,48%, а жена 51,52 %. Етничка структура становништва: По подацима РЗС из 2011. године, Град Сомбор је етнички изразито шаролик и у њему је регистрована чак 21 националност. Од укупног броја становника, 63,29% се изјаснило да је српске националности, 11,49% мађарске, 8,3% хрватске, 2,40% буњевачке, а осталих 14,52% становништва се изјаснило да су црногорске, југословенске, албанске, бошњачке, бугарске, горанске, македонске и муслиманске националности, али су регистровани и Немци, Роми, Румуни, Русини, Словаки, Словенци, Украјинци. Досељеници на подручју града Сомбора чине 43,50%, док становници који од рођења станују у истом месту чине 56,50% од укупног броја становника. Највећи број становништва који се доселио у протеклих десет година из других делова Републике Србије у Сомбор био је из другог насеља исте општине (1.879), док је највећи број становника, када су у питању досељеници из бивших република СФРЈ били из Републике Хрватске. Најзаступљенији матерњи језик на подручју града Сомбора је српски (80,50%), затим следе мађарски (10,64%) и хрватски (2,31%). Према вероисповести у Сомбору је скоро целокупно становништво хришћанске вероисповести, од тога је скоро половина становништва православне, док је остатак католичке и протестантске вероисповести. Остале вероисповести и лица која нису верски опредељена чине 10,13%. Становништво према економској активности: По подацима РЗС из 2022. године Град Сомбор на свом подручју има укупно 21.727 регистрованих запослених према општини рада и 22.557 према општини пребивалишта. Од укупног броја активног становништва које обавља занимање већи део чини мушко становништво. Просечна зарада без пореза и доприноса у 2022. години износи 64.273,00 динара. Број регистрованих незапослених лица у 2022. години износи 4.344. Највећи проценат незапослених је у старосној категорији 30-54 године (53%), док је у старосној групи преко 55 година проценат незапослености 31%. Стопа ризика од сиромаштва износи 27,5% Образовна структура становништва: Од укупног броја становништва Града Сомбора старијег од 15 година највише је оних са средњом школом 57%, затим оних са основном школом 20,5%, високо образованих (висока и виша школа) је 16,5%, док је без основне школе 6%. Учешће неписмених у укупном становништву старости 10 и више година је око 3%, од чега су 2,4% су жене, а 0,6% мушкарци и то тако распоређени да се у градским насељима налази 0,9%, а у осталим насељима 2,2%. Највећи број неписмених старости 10 и више година чине жене старости преко 65 година. На основу података о компјутерској писмености уочава се да је од укупног броја испитаника (74.780) рачунарски образовано око 47,5% а потпуно компјутерски неписмено 52,5% лица.

Становништво града Сомбора, подаци РЗС из 2022. године

Основни подаци	
Површина у км2	1216
Број насеља	16
Становништво-процена средином године	71094
Густина насељености (бр.становника/км2)	58
Стопа живорођених	8
Стопа умрлих	21
Стопа природног прираштаја	-13
Просечна старост у годинама	46
Просечан број чланова домаћинства	2,39

Становништво према старосним групама и полу, Извор витална статистика РЗС, 2022. година

	2022. година	
	Ж	М
Деца старости до 6 година (предшколски узраст)	1969	2106
Деца старости 7–14 година (узраст основне школе)	2455	2614
Деца старости 15–18 година (узраст средње школе)	1328	1426
Деца старости 0–17 година	5422	5789
Број младих (15–29 година)	4821	5204
Радни контингент становништва (15–64 година)	21945	22408
Укупан број становника	36624	34470

Диверзификација руралне економије: На територији Града Сомбора укупна површина коришћеног пољопривредног земљишта износи 95.333 ха, што је 78,40% учешћа у укупној површини јединице локалне самоуправе, града Сомбора. Површину од 94.989 ха чине оранице и баште, воћњаци и виногради, ливаде и пашњаци, што је 99,64% учешћа у коришћеном пољопривредном земљишту. Највећа површина пољопривредног земљишта налази се на подручју самог града (25.013 ха), затим у катастарској општини Станишић (8.783 ха) и катастарској општини Стапар (7.749 ха), док се најмања површина пољопривредног земљишта налази у катастарској општини Растина (2.142 ха). Учесће производње жита у укупној површини коришћеног пољопривредног земљишта је 60,43% (57612 ха), док је учешће индустријског биља тек 20,30% (19355 ха), поврха 0,32% (305 ха), крмног биља 2,71% (2583 ха). По подацима који су уврштени у Профил заједнице града Сомбора, (КЛЕР Градске управе града Сомбора), у приватној својини налази се 68.232 ха обрадивог пољопривредног земљишта, док се у осталим облицима својине (друштвена, државна, задружна, мешовита) налази 40.577 ха и неорганизовано је 8.913 ха. Граду Сомбору поверено је издавање државног пољопривредног земљишта у закуп. Граду припада 40% од укупног износа средстава која се добијају по основу закупа државног пољопривредног земљишта и та средства троше се наменски, на основу планова из Годишњих програма заштите, уређења и коришћења државног пољопривредног земљишта. На лицитацију у Сомбору иде око 7.300 ха државног пољопривредног земљишта. Пољопривредно земљиште у Граду Сомбору према висинској разлици подељено је на тзв. горњи и доњи терен, који се разликује по врсти, квалитету и начину коришћења, као и проблемима који се јављају приликом коришћења таквог земљишта. На подручју Града Сомбора ветрозаштитни појасеви постоје у следећим катастарским општинама: Алекса Шантић, Гаково, Растина, Светозар Милетић, Станишић, Бездан, Клајићево и Сомбор. Пошумљавање и заснивање пољозаштитних појасева треба да буде у складу са основама шумског привређивања. Потребно је онемогућити бесправну сечу преосталих шума, шумских засада и пољозаштитних појасева. Комасација пољопривредног земљишта на територији Града Сомбора завршена је у свим катастарским општинама. - Просечна величина поседа на подручју Града Сомбора је 2,2170 ха - Просечна величина парцеле на подручју Града Сомбора је 0-98-13 ха. На територији Града Сомбора регистровано је 140 привредних друштава и 11 предузетника којима је претежна делатност пољопривреда (Извор: АПР). Такође, на територији Града

регистровано је 7.797 пољопривредних газдинстава, од чега 7.706 физичких и 91 правно лице (Извор: Управа за трезор). По подацима РЗС из јуна месеца 2018. године, на територији Града Сомбора укупан број пољопривредних газдинстава је 8.396, а просечна величина поседа коришћеног пољопривредног земљишта по газдинству износи 11,35 ха. По истим подацима број запослених у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде у граду Сомбору је 1.140. Број газдинстава која обављају друге профитабилне активности је 467. Укупан број туриста на територији града Сомбора по подацима РЗС из 2017. године је 11.271, док је просечан број ноћења 1,9. Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству, по подацима РЗС из јуна месеца 2018. године, је 16.596, од чега је 15.384, дакле велика већина, на породичном пољопривредном газдинству, док је овај број на газдинствима правних лица и предузетника само 1.212. Лов и риболов су заступљени, добро развијени и представљају основу за интензивнији развој руралног туризма и руралне економије. Рурална економија је недовољно развијена, а посебно изостаје примена мултифункционалног концепта пољопривреде. Рурална економија је „ослоњена“ искључиво на примарну пољопривреду, тачније ратарску производњу, која је екстензивног карактера, са малим процентом даље прераде ратарских култура. На основу података добијених последњим пописом пољопривреде, може се закључити да је више хектара пољопривредног земљишта под воћњацима, чак 1.473 ха, док на винограде отпада само 103 ха. Највећи откуп, када су у питању пољопривредни производи на простору града Сомбора од житарица, свакако има кукуруз у износу од 30.042 т. Количина млека која је откупљена у 2011. години, када је рађен последњи попис пољопривреде, износила је 53.664 хиљаде литара, док је најмање потражње, исте године, било у откупу говедине, свега 101 т и јабуке 133 т. Сточарство је слабо развијено, као и интензивна производња поврћа, воћа и грожђа. Различитим комбинацијама узгоја свиња и живине, бави се укупно 572 газдинства, комбинованом производњом ратарских култура и узгојем свиња и живине, бави се њих 1.266, а највише њих је окренуто ратарској производњи и то житарица (2.667). Нису довољно развијене ни алтернативне делатности на селу, које би спречиле миграције становништва и обезбедиле већи животни стандард, као што су разне занатске делатности, посебно у области прераде пољопривредних производа. Према званичним подацима Републичког завода за статистику, добијеним последњим пописом пољопривреде у граду Сомбору, 7.996 газдинстава користи пољопривредно земљиште. У највећем броју су то пољопривредне површине, оранице и баште, засејане кукурузом за зрно (5.108 газдинства), а затим пшеницом и крупником (2.842 газдинства). Следе пољопривредна домаћинства која се баве узгојем соје (1.440), сунцокрета (1.234) и луцерке (832).

Рурална инфраструктура: Комунална инфраструктура: Водопривредна инфраструктура и снабдевање водом - Цела територија Града Сомбора је испресецана каналима, мада је та испресецаност неравномерна. Каналска мрежа је подељена површински на сливове и функционално на неколико категорија (главни и канали II и III реда-Бајски канал, канал Пригревица-Бездан, део канала Оџаци-Сомбор и канала Врбас-Бездан). Густина мрежа канала условљена је висинским и педолошким особинама терена. Системе заштите од речних поплава чине насипи I и II одбрамбене линије дуж реке Дунав, са заштитним шумама и насипи на ХС ДТД и реци Плазовић. Готово цела површина града Сомбора је обухваћена системима за одводњавање (мелиоративна каналска мрежа са црпним станицама): „Северна Мостонга“, „Телечка“, „Жарковац“, „Источна Градина“, „Стапар“, „Северна Јегричка“, „ДТД Чичови-Милетић“, „ДТД Буковац“, „Плазовић“, „Бездан-Бачки Брег“, „Свилојево-Сонта“, „Бездан острво“, „Сига-Казук“, „Купусина“ и „Бездан-Бачки Моноштор“, са мрежом од око 1.200 км канала, 950 цевастих пропуста, 200 мостова. Хидротехнички објекти: преводнице Сомбор и Бездан, црпне станице Бездан 1 и 2 водозахватна устава Бездан, устава Српски Милетић, сигурносне уставе Шебешфок и Чешка Ђуприја, имају своју улогу у одбрани од поплава. Наводњавање пољопривредних површина се врши са следећих система за наводњавање: ЗС Стапарац, ЗС Источна Градина, Кронић, Матарић, Јурановић, Жарковац, ЗС Телеп, Кенђија, ЗС Чонопља, ЗС Дорослово. Број пољопривредних газдинстава која наводњавају коришћено пољопривредно земљиште је 205, а наводњавана површина је 1.325 ха. Водоснабдевање Града Сомбора врши се са локације ЦСВ „Јарош“ са које се врши каптирање сирове воде из бушених бунара дубине 60-80 метара. Сваки бунар има свој електроцрпни агрегат којим потискује воду у транзитни цевовод до система за пречишћавање. Примењена метода бушења је реверсна, пречника бушења 820 мм. До данас је на изворишту изграђено 14 бунара. Тренутни капацитет градског изворишта не задовољава потребе становништва и привреде поготово не у летњем, то јест сушнијем периоду. Овај капацитет не омогућава прикључење приградских насеља и салаша, као ни нових већих потрошача или насељених места. Зато је планирана изградња новог постројења „Јарош“ са додатних 200 л/с, које би уз примену савремене технологије за пречишћавање (предозонирање,

квалитетније филтрирање и сл), обезбедило довољне количине квалитетне питке воде за будуће потребе становништва и привреде. Снабдевање насељених места питком водом је проблем који ће се решавати у будућем периоду на основу "Концепције водоснабдевања општине Сомбор". Предвиђена је доградња капацитета на изворишту Бездан одакле би се магистралним водоводом квалитетном питком водом снабдевала насељена места Бездан, Бачки Моноштор, Колут, Бачки Брег, Гаково, Растина и Риђица. Остала насељена места: Чонопља, Кљајићево, Телечка, Стапар, Дорослово, Станишић, Светозар Милетић и Алекса Шантић, као и приградска насеља-салаши у околини града би се снабдевала магистралним водоводом са градског изворишта "Јарош" након проширења капацитета бушењем нових бунара и изградње савременог постројења за примену питке воде. По изградњи ова два независна система водоснабдевања приступило би се изградњи трасе магистралног водовода између Риђице и Станишића, чиме би се ова два система спојила у прстен. Изградњом горе наведених производних и преносних капацитета који би чинили јединствен систем водоснабдевања Сомбора, за будући период би се решио проблем снабдевања становништва и привреде довољним количинама квалитетне и питке воде. Планирано потенцијално извориште регионалног водоснабдевања Водопривредном основом Републике Србије (Сл. Гласник РС бр. 11/2002) и Просторним планом Републике Србије, простор у инундационој равни Дунава од Бездана до Богојева је означен као потенцијално извориште регионалног водоснабдевања становништва и индустрије. Замена цевовода на водоводној мрежи ради се перманентно, тако да данас можемо говорити о потпуној покривености града овом мрежом, а која по свом капацитету може да задовољи прописане захтеве за квалитетом воде и количинске потребе становништва у индивидуалним домаћинствима и стамбеним зградама. По подацима РЗС из јуна 2022. године број домаћинстава која су прикључена на водоводну мрежу је 31.668, а прикључених на канализациону мрежу 7.890. Одвођење отпадних и атмосферских вода: Организовано уклањање отпадних вода почело је пре око 25 година и данас постоји сепаратни систем одвођења атмосферских и фекалних вода. Највећи део мреже сачињава систем цеви пречника од 150 мм од салонита и ПВЦ-а, а мањи део је 800 мм од бетона. Комуналне отпадне воде се пречишћавају само у Граду Сомбору, уз напомену да мрежа канализације отпадних вода покрива око 47% градске територије, док остала насељена места немају изграђене канализационе системе и постројења за пречишћавање вода и у већини случајева испуштају своје отпадне воде у септичке јаме. У наредном периоду би требало, у складу са економским могућностима, изградити уређаје за пречишћавање и мрежу канализације отпадних вода у свим насељеним местима. Систем за пречишћавање отпадних вода у Роковцима је капацитета од око 180.000 еквивалентних јединица, што представља значајан потенцијал грађен да задовољи потребе града у наредних 50 година. Према својој локацији у близини индустријске зоне и дела града са колективним становањем, пречистач у потпуности задовољава потребе града и потребно је обезбедити адекватна средства како би се садашње добро стање обезбедило и у будућем периоду. Град Сомбор нема у задовољавајућем обиму решено одводњавање атмосферских вода, па је потребно извршити реконструкцију, санацију и повећање капацитета постојеће мреже атмосферске канализације, поготово у деловима града са већим степеном изграђености и одводњавања отвореним каналима, као и у насељеним местима у зони ужег центра. По подацима РЗС из јуна 2018. године, укупан капацитет испуштених отпадних вода је 4.345 хиљ.м3, а пречишћених отпадних вода 2.153 хиљ.м3. Телекомуникациона инфраструктура: Телекомуникациона и РТВ инфраструктура подручја града Сомбора заједно са подручјима општина Апатин, Кула и Озаци, у телефонском саобраћају чини подручје мрежне групе Сомбор. У Сомбору је смештена главна АТЦ Сомбор, а у Апатину, Озацима и Кули налазе се чворне централе које су повезане са ГАТЦ оптичким кабловима, с тим да према Апатину још ради аналогни РР систем. ГАТЦ Сомбор је повезана према транзитној централни Нови Сад оптичким каблом у два правца: један правац преко Куле, а други преко Озака. Такође је реализована веза према ГАТЦ Суботица оптичким каблом који је уједно део магистралног међународног правца према Мађарској. Други међународни правац је такође према Мађарској, преко граничног прелаза Бачки Брег. Постојећи РР коридори према Озацима, Бездану, Кули, Апатину и Станишићу су до скоро били у употреби, немају више значајну функцију, међутим међународни коридор РР ка Хрватској (Сомбор – Бели Манастир) је у функцији. У погледу фиксне телефоније у Граду постоји преко 35.000 прикључака и у веома високом проценту од преко 100%, мрежа је дигитализована, а у граду Сомбору нема више двојничких прикључака. У оквиру мобилне телефоније присутни су сви актуелни оператери заступљени на тржишту Републике Србије. Број корисника услуга мобилне телефоније је у порасту, а покривеност града сигналом је на високом нивоу. У склопу телекомуникационе мреже важно је истаћи постојање кабловско-дистрибутивног система у граду Сомбору. Покривеност града КДС системом је веома добра, уз оцену да је мрежа само делимично каблирана, под земљом, док се највећим делом протеже ваздушним

путем. Интернет мрежа у граду је на високом нивоу. Услуга бежичног интернета (wireless) на територији града Сомбора је високог квалитета, присутна у задовољавајућој мери и приступачна корисницима. Телефонских претплатника по подацима РЗС из јуна 2018. године на територији града Сомбора има 26.405. Укупан број пошти по овим подацима износи 19. Друмски саобраћај и инфраструктура: Кроз подручје града Сомбора пролазе следећи државни путеви: Три државна пута I б реда: 1) део државног пута I б реда број 12: Келебија-Суботица-Сомбор-Оџаци-Бачка Паланка-Нови Сад- Зрењанин-Житиште-Нова Црња-државна граница са Румунијом (гранични прелаз Српска Црња); 2) део државног пута I б реда број 15: државна граница са Мађарском (гранични прелаз Бачки Брег)- Бездан-Сомбор-Кула-Врбас-Србобран-Бечеј-Нови Бечеј-Киkinда-државна граница са Румунијом (гранични прелаз Наково); 3) државни пут I б реда број 16: државна граница са Хрватском (гранични прелаз Бездан)-Бездан; Државни путеви II А реда: 1) број 106: Кљајићево-Бачки Соколац, 2) број 107: Сомбор-Апатин-Богојево и Државни пут II Б реда 1) број 304: Кљајићево- Светозар Милетић- Риђица. Укупна дужина путева по подацима РЗС из јуна месеца 2018. године је 233,09 км без урачунатих ауто-путева. Железнички саобраћај и инфраструктура: На подручју Града Сомбора налази се следећа железничка инфраструктура: - магистрална једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга бр.26: Суботица-Богојево-државна граница; - једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга бр.33: Бечеј - Сомбор; - једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга бр.81: Сонта-Апатин фабрика-Стрилић-(Сомбор); - коридори железничких пруга: Сомбор-Бачки Брег, Сомбор-Риђица и Оџаци- Сомбор на којим је 1978. године обустављен целокупан железнички саобраћај; - матични индустријски колосек од станице Сомбор до индустријске зоне у Сомбору и пристаништа на каналу. За развој железничког саобраћаја постоји огроман потенцијал јер је просторни концепт железничке мреже радијалан и рационално постављен у простору и трасе повезују сва насеља са градом и међусобно (изузев Растине, Телечке и Дорослова). Водни саобраћај и инфраструктура: За развој водног саобраћаја посебно је значајна близина и добра саобраћајна повезаност Сомбора са међународним пловним путем - коридор VII - река Дунав и међународном луком Богојево. У коридору међународног водног пута Е 80 - Дунав предвиђено је путничко пристаниште на локацији "Бездан" - п км 1425, лево. Подручје града Сомбора пресеца већи број канала. Главне канале чине: Бајски канал који се искључиво користи за купање, канал Пригревица - Бездан, део канала Оџаци - Сомбор и део канала Врбас - Бездан, као и хидротехнички објекти: преводница Бездан и Сомбор, црпне станице Бездан I и II, водозахватна устава Бездан, устава Српски Милетић и сигурносне уставе Шебешфок, Чешка Ђуприја и Купусина. Поред тога постоји велики број мањих канала који служе за одводњавање и наводњавање пољопривредних површина. Велики бачки канал представља главну артерију читавог хидростистема у Бачкој. Он спаја Дунав код Бездана са Тисом код Бечеја. Дужина канала износи 118 км. Ширина корита је 17 м на дну и 23-25 м на површини. Дубина се у просеку креће око 2 м. Канал Бездан-Пригревица има дужину 31,7 км. Он представља напајајући крак система Дунав-Тиса-Дунав водом из устава код Бездана, затим отиче поред Купусине где се налази сигурносна устава, до Пригревице где се рачва са каналом Сомбор-Оџаци. Главна намена канала је за водни саобраћај и наводњавање. Канал Сомбор-Оџаци има дужину од 27,9 км. Ширина канала се креће од 28 до 42 м, а дубина од 2 до 3 м. Канал омогућава једновремену двосмерну пловидбу хиљаду-тонских пловила и представља транзитни пут за бродове из Новог Сада и Богојева који плове за Сомбор. На њему нема изграђених пристаништа. Има 3 аутомоста. Један у Милетићу, други у Стапару - Пригревици код Чичова и мост у Дорослову. Преводница Сомбор, изграђена је 1965. године. Повезује различите нивое односно омогућује пловидбу између канала Врбас - Бездан и Оџаци - Сомбор. Има једну понирућу и једну двокрилну капију. Конструисана да преводи бродове до 1.000 тона носивости. Може да ради и као устава. Канал Врбас - Бездан представља пловни пут између улаза из канала Бечеј - Богојево (км 39) као почетка, и улаза из Дунава као завршетка, протеже се у дужини од 80,9 км. Рачве се налазе на 35,4 километру са каналом Оџаци - Сомбор. Каналом је могућа истовремена двосмерна пловидба хиљаду-тонских пловила само низводно од преводнице Врбас, док је између преводнице Врбас и Бездан могућа једновременно двосмерна пловидба петсто-тонских пловних објеката. Гранични прелази: Захваљујући заступљености свих поменутих видова саобраћаја град Сомбор је добро повезан са суседним општинама, односно територијом републике Србије, а постоји и добра повезаност са суседним државама, преко граничних прелаза: - Бачки Брег - друмски, за путнички саобраћај, који треба да се адаптира и реконструише за прелаз теретних возила; - Бездан - друмски, за путнички и теретни саобраћај и - Бездан - речни прелаз. Социјална инфраструктура: У граду Сомбору постоји 31 установа и 68 објеката образовне инфраструктуре. Од тога је: - 2 установе предшколског образовања у 34 објекта - 19 установа основног образовања у 24 објекта - 7 установа средњег образовања у 7 објекта - 1 установа високог образовања и 1 објекат - 2 специјалне школе у 2 објекта. Број становника на једног лекара је 303, по подацима РЗС из

јуна 2018. године, док је по истом извору број корисника социјалне заштите 8.988 становника.

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: Пољопривредно земљиште Квалитет земљишта: Територија Града Сомбора је врло разноликог педолошког састава и заступљено је мноштво типова и подтипова земљишта. Чернозем је најплоднији тип јер располаже великом порозношћу. Повољним водним и ваздушним режимом и повољним садржајем хумуса (4-6%, то јест 40-50 цм горњег слоја) и са својим подтиповима заузима највећу површину града. Заступљени су карбонатни и бескарбонатни чернозем, песковити, деградирани заслањен и слабо заслањен чернозем. Други по значају тип је ливадска црница. Настала је дејством подземних вода. Нешто је мање плодности од претходног типа, а појављује се у више подтипова: деградирана, карбонатна и итд. Трећи тип је ритска црница настала дужином деловањем подземних вода. Елиминацијом њиховог утицаја претвара се у плодно земљиште. Категорију неплодних типова чине слатине са подтиповима: солоњец, солончак и солођ. Следећа категорија су алувијална земљишта развијена поред речних токова и као последица плављења непосредне околине реке. Глиновито земљиште се ствара распадањем минерал у песку. То је најмање плодан тип земљишта. У граду Сомбору се до сада пратио квалитет и загађење земљишта на основу захтева индивидуалних пољопривредних произвођача. Поред тога, Пољопривредна стручна служба „Сомбор“ врши испитивања земљишта због одабира врста сорти, семена и вештачких ђубрива. Употреба вештачких ђубрива, хемијских средстава за заштиту биљака (пестицида, инсектицида и фунгицида) и воде за наводњавање, није довољно контролисана и плански употребљавана. На основу студија „Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта на територији Града Сомбора“ и „Побољшање квалитета обрадивог пољопривредног земљишта на територији Града Сомбора“ врши се контрола и побољшање пољопривредног земљишта. По подацима РЗС из јуна 2018. године површина коришћеног пољопривредног земљишта је 95.333 ха, што је 78,40% учешћа коришћеног пољопривредног земљишта у укупној површини града Сомбора.

Вишегодишњи засади: Вишегодишњи засади: Воћарство у граду Сомбору се у последњих 15 година значајно развијало, а засади су све већи на терену (од 20 ха до 100 ха). Подаци пописа пољопривреде 2011. указују да доминирају плантажни воћњаци. Подаци пописа пољопривреде из 2011. године указују да доминирају плантажни воћњаци. У граду Сомбору је доминантно заступљена производња јабука. Поред јабука, постоје и засади лешника, вишања, кајсија, шљива. На имањима породичних пољопривредних газдинстава воћњаци су углавном мале површине (до 1 ха), а производњу карактерише ниска технологија и мала примена агротехничких мера. Од укупно 7.996 ПГ која имају КПЗ на територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године воћњаке има 1.226 (15,33) ПГ. Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, на територији Града Сомбора од укупно 95.333 ха КПЗ под воћњацима је 524ха (0,55%). 59,16% чине плантажни воћњаци, а 40,84% су екстензивни воћњаци. На територији Града Сомбора под воћњацима се налази 524 ха, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, а заступљене су следеће воћне врсте: 1. 159 ха (30,34%) су шљиве 2. 102 ха (19,47%) су јабуке 3. 80 ха (15,27%) су вишње 4. 46 ха (8,78%) су кајсије 5. 35 ха (6,68%) су ораси 6. 29 ха (5,53%) су крушке 7. 29 ха (5,53%) су остале воћне врсте 8. 25 ха (4,77%) су лешници 9. 19 ха (3,63%) су брескве. Од укупно 7.996 ПГ која имају КПЗ на територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године винограде има 256 (3,20) ПГ. Према истим подацима од укупно 95.333 ха КПЗ под виноградима је 57ха (0,06%).

Сточни фонд: Сточарство има висок значај и вишеструку улогу у валоризацији радних и производних потенцијала у пољопривреди сваке земље. У граду Сомбору сточарство је развијено, али недовољно имајући у виду расни састав стоке и природне, тржишне и друге могућности и потенцијале које град има у овој производњи. Посебно је недовољно развијено у сектору породичних пољопривредних газдинстава, где се ова производња организује само за подмирење сопствених потреба и мали број газдинстава има већи сточни фонд и спада у категорију великих, тржишно оријентисаних сточара. Неповољни услови за развој сточарске производње на подручју Р. Србије (високе банкарске камате, недостатак системског модела финансирања пољопривреде, мала подршка из аграрног буџета) одражавају се и на континуирано смањење сточног фонда на подручју града Сомбора, као и на стварање неповољног пословног амбијента за будуће инвестирање у ову производњу. По подацима добијених од Управе за

аграрна плаћања, Трезор Сомбор из 2018. године, укупан број грла говеда која се узгајају на територији града Сомбора износи 19.225, оваца и коза 16.952, свиња 72.205 (што представља значајан пад узгоја у односу на последњи попис пољопривреде који је спроведен 2011. године када је овај број прелазео 100.000), коња, магараца, мула и мазги 155 грла, а живине и птица 238.297. Пчелињих друштава - кошница има у регистру 13.457. Органска производња у овом сектору је изузетно мала и практично занемарљива. Опремљеност објеката за смештај стоке је врло неуједначен и зависи од степена специјализације и величине стада. Мали број пољопривредних газдинстава су током последње деценије имала значајне инвестиције у унапређење стандарда, изградњу и проширење постојећих капацитета. Ови објекти су технички добро опремљени и испуњавају захтеве предвиђене стандардима о добробити животиња. И поред тога, управљање стајњаком и његово складиштење остаје један од кључних проблема са којим се суочава већина великих, али и део малих произвођача. Број пољопривредних газдинстава на територији града Сомбора која употребљавају стајњак је 3.715, док је 5.650 пољопривредних газдинстава која употребљавају минерално ђубриво. Објекти за смештај стоке на газдинствима на територији града Сомбора деле се на објекте за смештај говеда, објекти за смештај свиња, објекти за смештај живине и објекти за смештај остале стоке.

Механизација, опрема и објекти: По опремљености пољопривредном механизацијом, град Сомбор је око регионалног просека. Веома мали број пољопривредних произвођача има могућности да редовно обнавља и одржава правилно механизацију којом располаже због великих трошкова које ово изискује и слабе финансијске и платежне моћи. Већина машина и погонских и прикључних, као и опреме је стара. Мали број пољопривредних произвођача има могућност да обнавља машине на газдинству и улаже у њих. Велики пољопривредни произвођачи углавном располажу добром, квалитетном и адекватном механизацијом. У последњих неколико година национални програми су омогућили обнављање машина и опреме, расписујући конкурсе за давање бесповратних средстава, где је велики број пољопривредних газдинстава добио могућност да након дужег времена, обнови своју механизацију у некој мери. Што се тиче бројности механизације, највише има прикључних машина и трактора. Број објеката за смештај пољопривредних машина је 3.377. Објекти за смештај пољопривредних производа су такође око просека.

Радна снага: Број пољопривредних газдинстава на територији града Сомбора: Према подацима Управе за трезор, филијала Сомбор из маја 2018. године, укупан број пољопривредних газдинстава на територији града Сомбора је 6.782, од чега је породичних пољопривредних газдинстава 6.679, предузећа 89, предузетника 1, земљорадничких задруга 10 и пољопривредних газдинстава са статусом правног лица 3. На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, има укупно 8.396 ПГ, са бројем чланова и стално запослених на газдинству, од тога: 1. 6.887 (82,03%) ПГ има 1-2 лица, 2. 1.387 (16,41%) ПГ има 3-4 лица 3. 96 (1,14%) ПГ има 5-6 лица 4. 365 (0,42%) ПГ има 7 и више лица. На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, има укупно 16.596 чланова газдинства и стално запослених на газдинству, од чега: - на породичном газдинству 15.384 (92,70%) - на газдинству правних лица 1.212 (7,30%). На територији Града Сомбора, према истим подацима има: - укупно 6.486 (39,08%) жена чланова газдинства и стално запослених на газдинству - мушкараца 10.110 (60,92%). На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године: - годишње радне јединице укупно износе 7.512 - годишње радне јединице носиоца газдинства износе 3.419 (45,51%) - годишње радне јединице носиоца газдинства жена износе 597 (7,95%). На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, управници (менаџери) на газдинству имају укупно 3.551 ГРЈ. Ниво обучености управника (менаџера) на газдинству на територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године: - само пољопривредно искуство стечено праксом има 4.100 (48,83%) - курсеве из области пољопривреде има 105 (1,25%) - средњу пољопривредну школу има 674 (8,03%) - другу средњу школу 2.848 (33,92%) - пољопривредну вишу школу или факултет 242 (2,88%), друга виша школа или факултет 427 (5,09%). На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, сезонска радна снага и лица ангажована на основу уговора имају укупно 438 ГРЈ. Укупан број породичних пољопривредних газдинстава која ангажују сезонску радну снагу је 3.164 ПГ. Укупан број породичних пољопривредних газдинстава која ангажују лица на основу уговора је 912 ПГ. Укупан број газдинстава правних лица која ангажују сезонску радну снагу је 34 ПГ, а укупан број газдинстава правних лица која ангажују лица на основу уговора је 28 ПГ. Старосна структура становништва: У Граду Сомбору, према званичним статистичким подацима из 2011. године, живи 41.628 мушкараца (или 48,46%) и 44.275 жена, односно 51,54% од укупне популације, од 85.903 становника. Од укупног броја становника највећи део

представљају житељи самог Града (урбано становништво 55,44%), док остатак становника чини сеоско (рурално) становништво (44,56%). Становништво града је старачко јер је 12,95% становника млађе од 15, а 18,62% становника је старије од 65 година. Просечна старост становништва је 43,5 година док је индекс старења 163,9 и већи је од индекса старења у Републици Србији и региону Војводине, с тим што су житељи на селу нешто старији од истих у граду. У Граду Сомбору број женског становништва за 3,08% већи је од броја мушког становништва. Слична разлика (2,44%) уочљива је и на нивоу округа и на нивоу региона Војводине (2,72) док је на нивоу Републике Србије (2,62%). Град Сомбор на свом подручју има укупно 33.497 активних становника. Од укупног броја активног становништва које обавља занимање (25.730) већи део чини мушко становништво 19.597, док 13.900 чине жене. Број 22.057 чини број лица са личним приходом, од чега је изразито већи део мушког становништва (20.759). Број издржаваних лица врло је близу броју активног становништва које обавља занимање, односно мањи је за само 0,11%. У структури запошљавања на територији града Сомбора током 2015. године од укупног броја запослених своје радно место је пронашло 48,66% жена и 51,34% мушкараца, од тога 15,07% је било на неодређено, а 84,93% на одређено време. Укупан број незапослених лица са територије града Сомбора евидентиран у Националној служби за запошљавање у 2020. години износи 5.314. Већи проценат незапослених чине мушкарци и то 60,51%, док жене чине 39,49%. Први пут посао је затражило 1.867, односно 26,19%. Без стручне спреме је чак 34,62% незапослених лица. Највећу групу незапослених чине лица са средњом стручном спремом (53,05%). На евиденцији Националне службе за запошљавање према подацима из јануара 2018. године, налазило се укупно 5.973 незапослених лица, од чега је највећи проценат (41,58%) оних који су регистровани мање од једне године. Највећи број незапослених лица налази се у старосној групи преко 50 година и износи 1.897. Најмање је пријављених млађих од 20 година, само 2,82%.

Структура пољопривредних газдинстава: Према Закону о пољопривреди и руралном развоју Р. Србије, породично пољопривредно газдинство јесте пољопривредно газдинство на којем физичко лице (пољопривредник) заједно са члановима свог домаћинства обавља пољопривредну производњу, а носилац породичног пољопривредног газдинства јесте физичко лице (пољопривредник и предузетник), које обавља пољопривредну производњу и које је уписано у регистар пољопривредних газдинстава. Право на подстицаје према поменутом Закону имају пољопривредна газдинства која су уписана у регистар пољопривредних газдинстава јединице локалне самоуправе. У регистар се уписује пољопривредно газдинство са најмање 0,5 хектара пољопривредног земљишта на територији Републике Србије, а може се уписати и пољопривредно газдинство са мање од 0,5 хектара пољопривредног земљишта, односно друго земљиште или грађевинска целина на коме носилац пољопривредног газдинства обавља сточарску, виноградарску или повртарску производњу (стакленици и пластеници), односно обавља друге облике пољопривредне производње (узгој рибе, гајење печурака, пужева, пчела и др.). Према резултатима Пописа пољопривреде из 2012. године на територији Града Сомбора постоји 8.396 пољопривредних газдинстава (ПГ). Укупна површина коришћеног пољопривредног земљишта (КПЗ) на територији Града Сомбора је 95.333 ха, а просечно коришћено пољопривредно земљиште по газдинству је 11,35 ха. На територији Града Сомбора постоји 400 пољопривредних газдинстава која немају земљиште. Од укупног броја пољопривредних газдинстава на територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године: - 2.966 ПГ користе мање од 1 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 971 ха - 1.193 ПГ користе од 1-2 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 1.701 ха - 1.458 ПГ користе од 2-5 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 4.734 ха - 906 ПГ користе од 5-10 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 6.334 ха - 629 ПГ користе од 10-20 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 8.940 ха - 240 ПГ користе од 20-30 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 5.847 ха - 244 ПГ користе од 30-50 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 9.409 ха - 236 ПГ користе од 50-100 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 17.160 ха - 124 ПГ користе преко 100 ха, а укупна КПЗ тих газдинстава је 40.236 ха. Од укупног броја пољопривредних газдинстава на територији Града Сомбора, према Попису пољопривреде из 2012. године, редослед учешћа је следећи: 1. 35,33% она ПГ која користе до 1 ха КПЗ, 2. 17,37% она ПГ која користе од 2-5 ха КПЗ, 3. 14,21% она ПГ која користе од 1-2 ха КПЗ, 4. 10,79% она ПГ која користе од 5-10 ха КПЗ, 5. 7,49% она ПГ која користе од 10-20 ха КПЗ, 6. 4,76% она ПГ која су без земљишта, 7. 2,91% она ПГ која користе од 30-50 ха КПЗ, 8. 2,86% она ПГ која користе од 20-30 ха КПЗ, 9. 2,81% она ПГ која користе од 50-100 ха КПЗ, 10. 1,48% она ПГ која користе преко 100 ха КПЗ.

Производња пољопривредних производа: На територији Града Сомбора укупна површина коришћеног пољопривредног земљишта износи 95.333 ха, што је 78,40% учешћа у укупној површини јединице локалне самоуправе. 94.988 ха чине оранице и баште, воћњаци и виногради, ливаде и пашњаци,

што је 99,64% учешћа у коришћеном пољопривредном земљишту. Учешће производње жита у укупној површини коришћеног пољопривредног земљишта је 60,43% (57.612 ха) док је учешће индустријског биља тек 20,30% (19.355 ха), поврћа 0,32% (305 ха), крмног биља 2,71% (2.583 ха). Од укупно 7.996 ПГ која имају КПЗ на територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, њих: - 5.247 (65,62%) ПГ поседује окућницу. - 6.252 (78,19%) ПГ поседују оранице и баште - 574 (7,18%) ПГ поседују ливаде и пашњаке - 1.226 (15,33%) ПГ поседују воћњаке - 256 (3,20%) ПГ поседују винограде - 7 (0,09%) ПГ поседују расаднике - 7 (0,09%) ПГ поседују остало. Сталне засаде чине: - 524 ха (0,55%) воћњака - 57 ха (0,06%) винограда - 8 ха (0,01%) расадника - 4 ха (0,01%) остало. Од укупне површине 88.724 ха ораница и башта на територији Града Сомбора, према Попису пољопривреде из 2012. године, под: - житима је 57.612 ха (64,93%) - махунаркама је 17 ха (0,02%) - кромпиром је 75 ха (0,08%) - шећерном репом је 8.469 ха (9,55%) - индустријским биљем је 19.355 ха (21,81%) - поврћем, бостаном и јагодама је 339 ха (0,38%) - цвећем и украсним биљем је 2 ха - крмним биљем је 2.583 ха је (2,91%) - осталим усевама је 1 ха - угарима је 272 ха (0,31%). У граду Сомбору претежно доминира ратарска производња. Према подацима Пописа пољопривреде 2011., у структури ораница и башта доминира производња жита (посебно кукуруза), затим следи производња индустријског биља (доминира производња соје) и шећерне репе. На територији Града Сомбора, према подацима Управе за аграрна плаћања, Трезор Сомбор из 2018. године, има: 19.225 говеда, 72.205 свиња, 16.952 оваца и коза. На територији Града Сомбора, према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године, има укупно 1.148 ПГ која имају укупно 19.225 говеда која су према броју ПГ и према броју говеда, према величини стада разврстана на следећи начин: 1. 1-2 грла има укупно 23,43% ПГ, 2. 3-9 грла има укупно 42,60% ПГ, 3. 10-19 грла има укупно 18,12% ПГ, 4. 20-29 грла има укупно 7,58% ПГ, 5. 30-49 грла има укупно 4,09% ПГ, 6. 50-99 грла има укупно 3,22% ПГ, 7. 100 и више грла има укупно 0,96% ПГ. Органска производња није нарочито развијена. Према подацима Управе за трезор, филијала Сомбор, постоји десетак пољопривредних газдинстава и то углавном у КО Телечка, који се баве производњом органске хране и то претежно паприке. Органска сточарска производња је по подацима Управе за аграрна плаћања, Трезор Сомбор, заступљена у малом обиму и односи се само на узгој коња, магараца, мули и мазги и у пчеларској производњи.

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника: Од укупног броја газдинстава, 0,5% чине газдинства правних лица и предузетника. Према правној форми, највећи је број друштава са ограниченом одговорношћу, 34%, предузетника има 16%, а земљорадничких задруга 13%. У укупно регистрованим предузећима и земљорадничким задругама у области пољопривреде запослено је 1.541 лице, а то представља 17,6% од укупно запослених (8.733) у привреди града Сомбора, а процентуално учешће пољопривреде на нивоу општине према укупном броју предузећа у истој је 12,2%. Процеси удруживања у пољопривреди Србије нису довољно развијени и оптерећени су бројним проблемима. У граду Сомбору активно је неколико удружења пољопривредника, од којих су најактивнија пчеларска. По подацима Управе за аграрна плаћања, Трезор Сомбор из 2018. године, у граду Сомбору има 6.679 породичних пољопривредних газдинстава, 89 предузећа, 1 предузетник, 10 земљорадничких задруга и 3 пољопривредна газдинства са статусом правног лица.

Трансфер знања и информација: Корисници често информације прихватају са резервом и ретко се усуђују да инвестирају сопствена средства у стицање нових знања и вештина. Несигурности корисника доприноси и то што трансфер знања који се врши у сврхе промоције нових производа и технологија, путем медија и на друге начине, може бити необјективан и усмерен превасходно на профит преносиоца, не уважавајући стварне и објективне потребе пољопривредних произвођача - корисника производа и услуга. Нове технологије брже и ефикасније се прихватају од стране већих пољопривредних газдинстава. Генерално посматрано, између различитих делова аграрног сектора нема битних разлика у позицијама за стицање знања, изузев што сложенији видови производње захтевају већи обим информација о модерним технологијама. Локална самоуправа у сарадњи са релеватним субјектима у пољопривреди пре свега са надлежним Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, Управом за аграрна плаћања, Покрајинским секретаријатом за пољопривреду, шумарство и водопривреду, Развојним фондом Војводине, Сталном конференцијом градова и општина, ПСС Сомбор, Развојном агенцијом Бачка и другим релевантним чиниоцима руралног развоја и пољопривреде, у највећој мери доприноси веома доброј информисаности и трансферу стручних знања крајњим корисницима. Информисаност се спроводи путем јавног информисања о актуелностима у пољопривреди и селу (регионалне ТВ, емисије и наступи пољопривредних и других стручних лица) и путем организованих скупова намењених свим

пољопривредним произвођачима са територије града Сомбора и то на најсигурнији и најдиректнији начин, упућивањем личних позива пољопривредницима. Одељење за пољопривреду и заштиту животне средине Градске управе града Сомбора пружа консултантске услуге за заинтересоване грађане, удружења и предузетнике са територије града Сомбора за сва усавршавања и напредовања у пољопривредној производњи и у складу са Програмом пољопривредне политике и политике руралног развоја наменски расподељује бесповратна средства корисницима. Осим тога, у 2019. години почео је са радом Агробизнис центар у Сомбору са циљем расписивања различитих конкурса и доделе бесповратних средстава у износу до 100% пољопривредним произвођачима са територије града Сомбора, као и пружања свих потребних информација о актуелностима у пољопривреди на нивоу јединице локалне самоуправе, националним програмима, као и увек актуелним ИПАРД пројектима.

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	1.600.000,00	90	90.000,00	0,00
2	Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде	102	1.400.000,00	100	400.000,00	0,00
	УКУПНО		3.000.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	3.000.000,00
Планирана средства за директна плаћања	0,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	3.000.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	0,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Циљна група и крајњи корисници су: - регистрована пољопривредна газдинства у активном статусу, са територије града Сомбора која се баве узгојем пчела и производњом меда. - регистрована ликвидна удружења са територије града Сомбора која се баве узгојем пчела и производњом меда. За меру руралног развоја 101 је планиран утрошак средстава за финансирање пољопривредних газдинстава која се баве узгојем пчела и производњом меда на територији града Сомбора у 2024. години у вредности од 1.600.000,00 динара. Средствима која су намењена за ове сврхе планира се суфинансирање од 90% укупне вредности инвестиције без ПДВ-а и то за набавку нових пчелињих друштава, опреме за пчеларство и набавку возила и приколица за транспорт пчелињих друштава. Овим би се подстакао раст пољопривредне производње, унапређење конкурентности пољопривредних произвођача и њихових пољопривредних газдинстава, што би свакако утицало и на стабилност дохотка пољопривредних произвођача. Специфични циљеви мере се односе на повећање конкурентности пољопривредних произвођача, са територије града Сомбора на тржишту, повећање прихода на пољопривредним газдинствима унапређењем квалитета производње и модернизацијом исте, јачањем техничких капацитета пољопривредних газдинстава и достизање захтеваних стандарда производње. Реализација ових мера позитивно утиче на економски и социјални развој руралне средине, излазак на тржиште и конкурентност као и подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава. За меру руралног развоја 102 је планиран утрошак средстава за финансирање пчеларских удружења на територији града Сомбора у 2024. години у вредности од 1.400.000,00 динара. Циљ ових мера је стварање услова и могућности за раст пољопривредне производње, унапређење конкурентности пољопривредних произвођача/газдинстава организованих у удружења, што би се свакако одразило на стабилност дохотка пољопривредних произвођача. Специфични циљеви мере се односе на повећање конкурентности пољопривредних произвођача, као и удружења са територије града Сомбора на тржишту, повећање прихода на пољопривредним газдинствима унапређењем квалитета производње и модернизацијом исте, јачањем техничких капацитета пољопривредних газдинстава и удружења и достизање захтеваних стандарда производње. Реализација ових мера позитивно утиче на економски и

социјални развој руралне средине, подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава. Кроз подршку удружењима, набавком опреме која је скупа, али и потребна пољопривредним произвођачима, јачају и индивидуални пољопривредни произвођачи и повећава се квалитет њихове производње, као и подстицање конкурентности на тржишту.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Информисање корисника о могућностима које су предвиђене Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: Информисање потенцијалних корисника о мерама које су дефинисане Програмом вршиће се путем локалних медијских средстава и то објављивањем текста конкурса у локалним новинама - "Сомборске новине", на званичном сајту града Сомбора, преко друштвене мреже facebook- страница Sombor njuz, евентуално позивима и саопштењима на локалној телевизији, као и директним обавештавањем пољопривредних произвођача на предавањима која се буду одржавала у ПСС Сомбор, просторијама Градске управе и сл. као и у директном контакту са пољопривредним произвођачима који се буду интересовали за финансијска средства подршке доласком у Одељење за пољопривреду и заштиту животне средине Градске управе града Сомбора.

Мониторинг и евалуација: Мониторинг и евалуација: За меру руралног развоја 101 и 102 праћење реализације програма, остварених резултата, ефективност и економска одрживост улагања одвијаће се кроз праћење реализације описаних инвестиција на терену, подношењем потребне документације као доказа да су одобрена бесповратна средства искориштена у складу са расписаним јавним конкурсима и наменама које су њима јасно и прецизно предвиђене као и путем усмених извештаја које пољопривредни произвођачи поднесу Одељењу за пољопривреду и заштиту животне средине, повремено, на своју иницијативу или иницијативу запослених у одељењу. Веома важан показатељ оправданости расписивања јавних конкурса и доделе бесповратних средстава корисницима је и њихово поновно пријављивање и аплицирање на нове расписане конкурсе чиме се исказује њихова заинтересованост, а тиме и оправдава инвестирање у изабране области и гране пољопривредне производње.

2.1. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.1.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, члан 13., органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу да утврђују мере подршке за спровођење пољопривредне политике за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, осим директних плаћања, а која се не односе на регресе за трошкове складиштења у јавним складиштима и регресе за репродуктивни материјал и то само за вештачко осемењавање, као и мере политике руралног развоја за подручје територије аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе. Средства за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја из става 1. овог члана обезбеђују се у буџету аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и користе се у складу са Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја. Програм подршке из става 3. овог члана доноси надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе, уз претходну сагласност министарства. На територији града Сомбора постоји неколико регистрованих удружења пчелара чији чланови су активни и баве се узгојем пчела и производњом меда. Међутим, на локалу није често било прилике да се овај сектор пољопривреде подржи финансијски и да се овим пољопривредним произвођачима у сектору пчеларства омогући набавка нових пчелињих друштава, као и набавка нове опреме за пчеларство. Након увида у проблеме са којима се сусрећу пољопривредни произвођачи у сектору пчеларства, ове године, као и претходних година, донешена је одлука да се одреде одређена финансијска средства и распише конкурс који ће у складу са специфичним критеријумима омогућити набавку нових пчелињих друштава и опреме за пчеларство узгајивачима пчела на територији града Сомбора. За ове намене је планиран утрошак средстава за финансирање пољопривредних газдинстава која се баве узгојем пчела и производњом меда на територији града Сомбора у 2024. години и то у вредности од 1.600.000,00 динара. Како у граду Сомбору већи износ бесповратних средстава намењених осталим видовима пољопривредне производње, до сада пласира Агробизнис центар Сомбор, пчеларска производња је подржана од стране града Сомбора путем финансирања кроз меру 101.

2.1.2. Циљеви мере: Циљ ових мера је стварање услова и могућности за инвестирање у физичку имовину пољопривредних газдинстава и набавку нових пчелињих друштава, опреме за пчеларство и набавку возила и приколица за транспорт пчелињих друштава, пољопривредним произвођачима са територије града Сомбора који се баве узгојем пчела и производњом меда. Овим би се подстакло раст пољопривредне производње, унапређење конкурентности пољопривредних произвођача/газдинстава и њихових чланова и стабилност дохотка пољопривредних произвођача. Специфични циљеви мере се односе на повећање конкурентности пољопривредних произвођача са територије града Сомбора на тржишту, повећање прихода на пољопривредним газдинствима унапређењем квалитета производње и модернизацијом исте, јачањем техничких капацитета пољопривредних газдинстава и достизање захтеваних стандарда производње. Реализација ових мера позитивно утиче на економски и социјални развој руралне средине, излазак на тржиште и конкурентност као и подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у складу са Националним програмом руралног развоја за период 2022-2024. године, као и критеријумима прихватљивости за подстицаје предвиђене НППР.

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су: - регистрована пољопривредна газдинства (носиоци као и чланови пољопривредних газдинстава) која се налазе у активном статусу, са територије града Сомбора и која се баве узгојем пчела и производњом меда, без обзира да ли су као носиоци или чланови газдинства остварили право и користили бесповратна средства предвиђена Програмом подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за град Сомбор у претходној години (2023. години).

2.1.5. Економска одрживост: Економска одрживост је нешто што се очекује као последица примене

мере, а прати се у наредним производним годинама.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Општи критеријуми за кориснике по овој мери су: * да је подносилац пријаве носилац или члан регистрованог пољопривредног газдинства са територије јединице локалне самоуправе, односно града Сомбора и које се налази у активном статусу и бави се узгојем пчела и производњом меда * да подносилац пријаве има 5-500 кошница пријављених у Централној бази података о обележавању животиња код Управе за ветерину * подносилац пријаве мора имати пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе, односно у граду Сомбору * да инвестиција за коју се подноси пријава за доделу бесповратних средстава није реализована нити је отпочета њена реализација пре потписивања уговора са градом Сомбором за доделу бесповратних средстава за предметну инвестицију.

2.1.7. Специфични критеријуми: Пољопривредни произвођачи, подносиоци пријава морају да испуњавају следеће специфичне критеријуме: * подносилац пријаве мора имати регулисане обавезе по решењима о накнадама за одводњавање/наводњавање на дан подношења пријаве за учешће на конкурс * подносилац пријаве мора имати регулисане доспеле пореске обавезе од стране надлежног органа јединице локалне самоуправе, на дан подношења пријаве за учешће на конкурс * подносилац пријаве мора имати измирене доспеле обавезе по уговорима о закупу пољопривредног земљишта у државној својини, на дан подношења пријаве за учешће на конкурс * подносилац пријаве не сме користити подстицаје по истом основу у току 2023/2024. године од стране града Сомбора * подносилац пријаве и добављач опреме не могу да представљају повезана лица у смислу члана 62. Закона о привредним друштвима ("службени гласник", бр. 36/11 и 99/11 и 83/14- др. закон, 5/15, 44/2018, 95/2018, 91/19 и 109/21) * подносилац пријаве који има у регистру пољопривредних газдинстава уписано до 100 пчелињих друштава има предност приликом остваривања права на средства за набавку нових пчелињих друштава и опреме за пчеларство * подносилац пријаве који је члан неког пчеларског удружења регистрованог са територије града Сомбора има предност приликом остваривања права на средства за набавку нових пчелињих друштава и опреме за пчеларство * подносилац пријаве који је млађи од 40 година има предност приликом остваривања права на средства за набавку нових пчелињих друштава и опреме за пчеларство * уколико је подносилац пријаве жена, има предност приликом остваривања права на средства за набавку нових пчелињих друштава и опреме за пчеларство .

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.6.1	Набавка нових пчелињих друштава
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство
101.6.3	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава

2.1.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Године старости подносиоца пријаве - до 40 година	да	10
2	Подносилац пријаве је жена	да	10
3	Подносилац пријаве у регистру пољ. газдинстава има уписано до 100 пчелињих друштава	да	10
4	Предност имају захтеви чланова неког од удружења регистрованог на територији града Сомбора које је активно, против кога није покренут поступак ликвидације, није покренут кривични поступак или изречена нека од судских мера против истог	да	10
5	Уколико два или више подносилаца захтева оствари једнак број бодова, предност има подносилац чија је пријава поднета раније	да	

2.1.10. Интензитет помоћи:

Интензитет помоћи за набавку нових пчелињих друштава, опреме за

пчеларство и набавку возила и приколица за транспорт пчелињих друштава износи 90% од укупно прихватљивих трошкова инвестиције. Приликом обрачуна узима се вредност инвестиције без пореза на додату вредност (ПДВ). Максималан износ бесповратних средстава по једном кориснику износи до 90.000,00 динара. Укупан износ средстава намењен за ову меру руралног развоја у 2024. години у граду Сомбору је 1.600.000,00 динара.

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број одобрених захтева
3	Укупан износ утрошених средстава за меру 101

2.1.12. Административна процедура: Мера ће бити спроведена од стране јединице локалне самоуправе, Одељења за пољопривреду и заштиту животне средине Градске управе града Сомбора. Финансирање и додела средстава се спроводи путем конкурса за остваривање права на доделу бесповратних средстава који расписује Градоначелник града Сомбора, а у име града Сомбора и то на основу утврђених критеријума. Конкурсом ће се дефинисати прихватљиви трошкови, потребна документација и сви специфични услови за учешће на конкурс. Додела финансијских средстава вршиће се искључиво за наменске инвестиције предвиђене текстом конкурса за набавку нових пчелињих друштава, опреме за пчеларство и набавку возила и приколица за транспорт пчелињих друштава пољопривредним произвођачима који се баве узгојем пчела на територији града Сомбора у 2024. години. Један захтев за доделу финансијских средстава може обухватати више инвестиција, а један корисник може поднети само један захтев/пријаву за учешће на конкурс, а до утврђеног лимита средстава која се одобравају по захтеву/кориснику и износе до 90.000,00 динара прихватљивих трошкова инвестиције (90% вредности прихватљиве инвестиције без урачунатог ПДВ-а). Потенцијални корисник финансијских средстава подноси Градској управи града Сомбора захтев за одобравање финансијских средстава и потребну документацију (коју прописује град Сомбор) ради одобравања финансијских средстава и закључења уговора о финансирању са градом Сомбором. Средства ће се одобравати корисницима који испуњавају услове за учешће на конкурс, а на основу правовремено поднетих комплетних-прихватљивих захтева и документације и то на основу оствареног броја бодова на конкурс, редом, а до утрошка расположивих средстава. Начин реализације одобрених средстава и обавезе корисника прецизираће се уговором о додели бесповратних средстава.

2.2. Назив и шифра мере: 102 Успостављање и јачање удружења у области пољопривреде

2.2.1. Образложење: На територији града Сомбора постоји неколико регистрованих удружења пчелара који су активни и баве се узгојем пчела и производњом меда. Међутим, на локалу није често било прилике да се овај сектор пољопривреде подржи финансијски и да се овим удружењима омогући набавка нове опреме и материјала. Након увида у проблеме са којима се сусрећу ова удружења, донешена је одлука да се одреде одређена финансијска средства и распишу конкурси који ће у складу са специфичним критеријумима омогућити набавку нових машина и опреме, узгајивачима пчела на територији града Сомбора. Након што су одржани састанци са представницима Удружења пчелара са територије града Сомбора, јасно је било да се ова удружења као и сами пољопривредни произвођачи, чланови ових удружења сусрећу са проблемом набавке инвестиција које су велике вредности, као на пример машина за израду сатних основа коју је удружење пчелара из Сомбора купило 2019. године од средстава одређених Програмом града Сомбора за 2019. годину, а користе је сви чланови пољопривредног удружења, без накнаде и складу са уговором о финансирању набавке нових машина и опреме, а који је удружење склопило са градом Сомбором и у коме су јасно дефинисани сви услови коришћења бесповратних средстава за куповину ове машине. Пропле године (2023.) су 5 удружења са територије града Сомбора и околних места учествовала на конкурс за набавку машина и опреме за удружења и свих 5 удружења су остварила право и добила бесповратна средства, те купила предметне инвестиције за које су поднели захтеве и сви чланови сваког од тих удружења имају корист, као и могућност да чланови једног удружења користе машине и опреме из другог удружења, што је веома

повољна околност и предност за произвођаче. Вредност оваквих инвестиција је велика, а самим тим и износ ПДВ-а, тако да би град Сомбор сносио укупну вредност трошкова, укључујући и износ ПДВ-а. Набавка већих машина и опреме за пчеларска удружења у многоструки доприноси да се побољша квалитет производње меда и појефтини његова производња, као и омогући конкурентан излазак на тржиште. За ове намене је планиран утрошак средстава за финансирање пчеларских удружења на територији града Сомбора у 2024. години у вредности од 1.400.000,00 динара.

2.2.2. Циљеви мере: Циљ ових мера је стварање услова и могућности за раст пољопривредне производње, унапређење конкурентности пољопривредних произвођача/газдинстава организованих у удружења и стабилност дохотка пољопривредних произвођача. Специфични циљеви мере се односе на повећање конкурентности пољопривредних произвођача, као и удружења са територије града Сомбора на тржишту, повећање прихода на пољопривредним газдинствима унапређењем квалитета производње и модернизацијом исте, јачањем техничких капацитета пољопривредних газдинстава и удружења и достизање захтеваних стандарда производње, повећање обрадивих површина (засади и других култура), као и површина под стакленицима и пластеницима и површина које се наводњавају. Реализације ових мера позитивно утиче на економски и социјални развој руралне средине, подизање стандарда живота у руралној средини и пољопривредних произвођача кроз повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Ова мера је у складу са Националним програмом руралног развоја за период 2022-2024. године, као и критеријумима прихватљивости за подстицаје предвиђене НПРР.

2.2.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су: - регистрована ликвидна удружења са територије града Сомбора која се баве узгојем пчела и производњом меда.

2.2.5. Економска одрживост: Економску одрживост улагања кроз одређену форму годишњег извештаја или пројекта које је спровело удружење, као корисник бесповратних средстава, подносилац захтева ће достављати Граду Сомбору, Одељењу за пољопривреду и заштиту животне средине у току прве године коришћења средстава и надлежни, запослени у Одељењу за пољопривреду и заштиту животне средине ће проверавати повремено да ли се купљене машине и опрема користе у складу са уговором о додели бесповратних средстава и добром пољопривредном праксом, а равноправно и у складу са захтевима чланова удружења којима су средства одобрена.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Општи критеријуми за кориснике по овој мери су: 1. Подносилац пријаве- удружење мора бити уписано у Регистар агенције за привредне регистре 2. Подносилац пријаве- удружење мора имати седиште на територији јединице локалне самоуправе, тј. града Сомбора 3. Подносилац пријаве- удружење не сме бити у поступку ликвидације нити под привременом забраном обављања делатности 4. Подносилац пријаве - удружење не сме у последње две године бити правоснажном одлуком кажњено за прекршај или привредни преступ у вези са својом делатношћу 5. Подносилац пријаве - удружење не сме имати дуговања према јединици локалне самоуправе.

2.2.7. Специфични критеријуми: За реализацију ове мере корисник је у обавези да испуни следеће специфичне критеријуме. 1. Подносилац пријаве - удружење мора регулисати доспеле пореске обавезе од стране надлежног органа јединице локалне самоуправе, закључно са даном подношења пријаве за учешће на конкурс за доделу бесповратних средстава 2. Подносилац пријаве за инвестицију за коју подноси захтев не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације) за исту намену, односно иста инвестиција не сме бити предмет другог поступка за коришћење подстицаја у 2023/2024. години, осим подстицаја у складу са посебним прописом којим се уређује кредитна подршка регистрованим удружењима пчелара 3. Подносилац пријаве - удружење и добављач опреме не могу да представљају повезана лица - у смислу члана 62. Закона о привредним друштвима ("Службени гласник", бр. 36/11 и 99/11 и 83/14- др. закон, 5/15, 44/18, 95/18, 91/19 и 109/21).

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1	Захтеви се одобравају по редоследу пријема потпуних захтева са потребном документацијом до утрошка предвиђених средстава за ту меру. Некомплетни захтеви неће бити разматрани.	да	

2.2.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи износи до 100% вредности предметне инвестиције, укључујући и износ ПДВ-а, а укупан износ средстава намењен за овај сектор пољопривреде у 2024. години износи 1.400.000,00 динара.

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број одобрених захтева
3	Укупан износ утрошених средстава за меру 102

2.2.12. Административна процедура: Мера ће бити спроведена кроз расписане јавне конкурсе намењене удружењима са територије јединице локалне самоуправе, а спровешће је и реализовати Одељење за пољопривреду и заштиту животне средине Градске управе града Сомбора. Финансирање и додела средстава се спроводи путем јавних конкурса за остваривање права на доделу финансијских средстава који расписује Градоначелник града Сомбора на основу утврђених критеријума. Конкурсом ће се дефинисати прихватљиви трошкови, потребна документација и сви специфични услови који нису дати у Програму. Додела финансијских средстава вршиће се искључиво за наменске инвестиције. Један захтев за доделу финансијских средстава може се односити на више дефинисаних намена, а један корисник може поднети само један захтев до утврђеног лимита средстава која се одобравају. Потенцијални корисник финансијских средстава подноси Градској управи града Сомбора захтев за одобравање финансијских средстава и потребну документацију (коју прописује град Сомбор) ради одобравања финансијских средстава и закључења уговора о финансирању са градом Сомбором. Средства ће се одобравати корисницима који испуњавају услове, редом на основу поднетих комплетних-прихватљивих захтева до утрошка расположивих средстава. Начин реализације одобрених средстава и обавезе корисника прецизираће се уговором.

III. ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	Војводина	рзс*
Регион	Регион Војводине	рзс*
Област	Западнобачка област	рзс*
Град или општина	град	рзс*
Површина	1216	рзс*
Број насеља	16	рзс*
Број катастарских општина	17	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	Град Сомбор не припада подручју са отежаним условима за рад у пољопривреди	
Демографски показатељи		
Број становника	71094	рзс**
Број домаћинстава	31730	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	58	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	-11,67	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС		рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	12,58	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	23	рзс**
Просечна старост	46	рзс*
Индекс старења	184	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	5%	рзс*
Основно образовање (%)	20,5%	рзс*
Средње образовање (%)	57%	рзс*
Више и високо образовање (%)	17,5	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)		Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	равничарски	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Чернозем, ливадска црница	Интерни
Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Умерено-континентална	Интерни

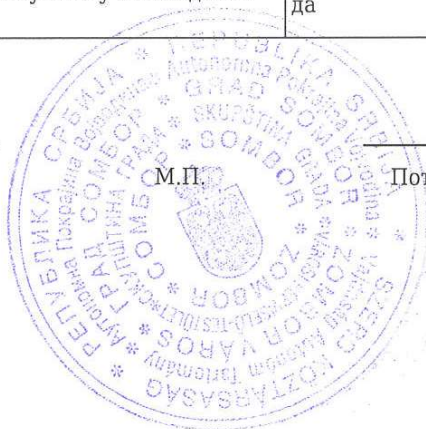
Просечна количина падавина (mm)	452,6	Интерни
Средња годишња температура (oC)	12,3	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)		Интерни
Површина под шумом (ha)	7586	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	0,34% (АП) / 6% (ЈЛС)	рзс*
Пожумљене површине у претходној години (ha)		рзс*
Посечена дрвна маса (m3)		рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	8396	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	8197	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	98,48%	
- правна лица и предузетници (%)	0,06%	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	95333	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	78,40%	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	95000,05	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)		рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	11,35	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)		Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)		Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	205	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)		Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	1325	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)		Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	28263,5774	Интерни
- физичка лица (%)		Интерни
- правна лица (%)		Интерни
Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	Говеда 14497, свиње 105246, овце 13219, козе 5508, живина 296440, кошнице пчела 7672	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	Трактори 6026, Комбајни 639, прикључне машине 24001	рзс***
Пољопривредни објекти (број)		рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	Хладњаче 19, стакленици 12, Пластеници 260	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ha, број ПГ)	83905 мин. ђубрива, 9143 стајњак, 82102 заш. биља	рзс***

Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	16596	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (на)	15384 породична/1212 правно лице, пред.	рзс***
Годишње радне јединице (број)	7512	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	10	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)		рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)		Интерни
ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА		
Рурална инфраструктура		
Саобраћајна инфраструктура		
Дужина путева(km)	284	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)		рзс*
Водопривредна инфраструктура		
Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	31668	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	7890	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)		рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)		рзс*
Енергетска инфраструктура		
Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	Дистрибутер Електро Војводина	Интерни
Социјална инфраструктура		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	1/1 високе школе, 19/24 основне школе, 7/7 средње школе и 2/35 предшколске установе, 2/2 специјалне школе	рзс*
Број становника на једног лекара	283	рзс*
Број корисника социјалне заштите	9362	рзс*
Диверзификација руралне економије		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)		рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)		рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)		рзс*
Трансфер знања и информација		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	да	Интерни

Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	да	ПССС
---	----	------

30.08.2024.г. Сомбор

Датум и место

М.П.

Потпис овлашћеног лица у АП/ЈЛС

Програм мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја